

Progresívne ničenie autorít alebo O čo ide v dehonestujúcej kampani proti sv. Jánovi Pavlovi II.?, II. časť

Dariusz Żuk-Olszewski

20. marca 2023 ✝ Cirkev Spoločnosť ✝ Komentár

predchádzajúca časť:

Progresívne ničenie autorít alebo O čo ide v dehonestujúcej kampani proti sv. Jánovi Pavlovi II.?, I. časť

V prvej časti článku sme si priblížili overený recept z dielne KGB na zničenie dobrého mena akejkoľvek autority, overený v praxi v prípade mena Pia XII., ktorého reaktiváciu zrejme zažívame teraz v prípade osoby sv. Jána Pavla II. Priblížili sme si, kto je Ekke Overbeek – „holandské kladivo“ použité v najnovšej difamačnej kampani zacielennej na svätého pápeža z Poľska. V druhej časti sa pozrieme bližšie na Overbeekovu knihu i reportáž redaktora TVN Gutowskeho s názvom „Franciszkańska 3“, na obvinenia kardinála Adama Sapiehu, ktoré sa v knihe aj reportáži taktiež objavili, ale tiež na reakciu historikov. Na záver si dovoľím predostrieť aj vlastnú, osobnú reflexiu celej kauzy.

Pápež Ján Pavol II.

zdroj: flickr.com / Dennis Jarvis

Dielo investigatívnej žurnalistiky alebo nástroj cielenej difamácie?

Kniha holandského novinára Ekke Overbeeka s názvom *Maxima culpa. Ján Pavol II. vedel* je prezentovaná ako vynikajúce dielo investigatívnej žurnalistiky, ktoré má prelomiť doterajšie schémy a najmä zbúrať tabu. O jeho veľkosti má svedčiť masívna reklamná kampaň v printových aj elektronických médiách. Má byť prelomová v morálnom hodnotení celého pontifikátu pápeža z Poľska. Dovolím si však hneď na začiatku tejto časti článku túto knihu subjektívne zhodnotiť ako pseudohistorický pamflet, písaný s vopred stanoveným cieľom – vytvoriť príbeh, ktorý zo sv. Jána Pavla II. spraví „senzačným odhalením“ človeka, ktorý nieže iba vedel o pedofiloch medzi kňazmi jemu zverenej krakovskej arcidiecézy, ale ich aj chránil prekladaním z miesta na miesto a neadekvátnymi trestami a bolo mu ľahostajné utrpenie ich obetí. So svedectvami svedkov, ktorí sú minimálne pochybní, ak nie priamo vysoko nedôveryhodní. To však pre autora (autorov?) zjavne nebolo vôbec dôležité. Cieľ v tomto prípade „posvätil“ všetky použité prostriedky. Slovami filmového klasika: „Rozkaz znel jasne!“

Keďže nie je jednoduché vytvoriť obraz odporivej morálnej trosky pri inštitúcii, vnímanej celými generáciami Poliakov ako akýsi morálny kompas a obranná pevnosť pre tých, ktorí boli pozbavení svojej dôstojnosti a práv v čase nacistickej okupácie či komunistickej totality, tvorcovia kampane sa poistili a použili naozaj ťažký kaliber. Namiesto „demaskovania skutočnej tváre“ jedného krakovského arcibiskupa vsadili v tejto akcii na „demaskovanie“ arcibiskupov dvoch. A to nie hocakých. Do príbehu Overbeekovej knihy sa tak dostal okrem krakovského arcibiskupa a neskoršieho pápeža Karola Wojtyły aj jeho svätiteľ, človek, ktorý bol pre neho po celý život vzorom a na ktorého sa často odvolával ako na veľkú duchovnú autoritu. Krakovský arcibiskup kardinál Adam Sapieha. Nazývaný nezlomné knieža pre svoj šľachtický pôvod, nezlomnosť svojich postojov v obrane práv veriacich aj národných práv Poliakov v okupovanej krajine a neskôr v krajine zotročenej komunistami.

Kardinál Sapieha, ktorý zomrel pred viac ako sedemdesiatimi rokmi, 23. júla 1951. V spomínanej knihe ho autor na základe tzv. svedectiev, z ktorých by sa každý aspoň čiastočne príčetný historik smial, obvinil z toho, že bol v podstate sexuálny deviant, ktorý mal sadistické sklony a zneužíval bohoslovcov a ktovie koho ešte. Gro obvinenia, ktoré je teraz masovo kopírované rozličnými viac či menej zručnými majstrami slova a manipulácie, pre Overbeeka tvorilo jedno jediné svedectvo. Svedectvo Anatola Boczeka, kňaza, ktorý spolupracoval s poľskou komunistickou tajnou políciou UB (Urząd Bezpieczeństwa) a bol poverený úlohou „vnútorného rozkladu“ cirkevného prostredia krakovskej arcidiecézy. Človeka, ktorý bol alkoholik a sám bol morálne zdevastovaný a teda tajnou políciou vydierateľný, keďže sexuálne zneužíval neplnoleté dievčatá. A výpoveď, ktorú používa Overbeek pri kategorickom obvinení Sapiehu z toho, že žil nemorálnym životom a bol sexuálny predátor, poskytol Anatol Boczek v roku 1950, keď ho za jeho život v rozpore s étosom kňaza kardinál Sapieha suspendoval, čiže bol s ním v otvorenom konflikte.

Krakovský arcibiskup kardinál Adam Sapieha

zdroj: wikimedia commons

Podľa tohto „hodnoverného“ svedectva opisuje Boczek prípad z júla 1950. Mal sa s ním vtedy už ťažko chorý 83-ročný kardinál Sapieha dvakrát stretnúť a malo vtedy dôjsť taktiež z jeho strany k sexuálnemu zneužitiu Boczeka. To, že téza o morálnej skazenosti kardinála Sapiehu sa u Overbeeka opiera o svedectvo, ktorému chýba akákoľvek logická a faktografická „uveriteľnosť“, holandského novinára zjavne netrápi. Čitateľa sa snaží presvedčiť, že je možné, aby sa z ťažko sa pohybujúceho starca, ktorý trpel vážnou chorobou srdca a pľúc a v podstate väčšinu roka 1950 bol pripútaný na lôžko, zrazu stal neobyčajne silný a agresívny jedinec, ktorý mláti 34-ročného kňaza.

Aby sme pochopili historický kontext Overbeekovho „svedka“, je dobré priblížiť si úlohu kardinála Sapiehu v nacistami okupovanom Poľsku a najmä v komunistickom Poľsku éry stalinizmu. Kardinál Sapieha bol nenávidený tak nemeckými okupantmi, ako aj neskôr poľskými komunistami. Pre veľkú autoritu, ktorú Sapieha v poľskej spoločnosti požíval, sa na neho neodvážili komunisti za jeho života otvorene zaútočiť. Útok na jeho meno a zničeniu jeho povesti v poľskej spoločnosti mal poslúžiť okázalý proces tzv. krakovskej biskupskej kúrie, v ktorom chceli komunisti podľa vzoru stalinských procesov v Sovietskom zväze tridsiatych rokov „zatočiť s reakciou a americkými špiónmi“. Je veľmi pravdepodobné, že Boczekove „svedectvo“ bolo pripravované práve pre účely dehonestácie komunistami nenávideného kardinála Sapiehu. Bolo však natoľko nedôveryhodné, že komunistická justícia ho v tomto monsterprocesse nepoužila. To Overbeekovi nijako neprekáža.

Vo svojich konšpiráciách ide ešte ďalej. V jeho „prelomovej“ knihe čitateľ nájde hypotézu o tom, že Karol Wojtyła bol ako bohoslovec zneužívaný kardinálom Sapiehom, čo malo mať pravdepodobne vplyv na jeho neskorší, podľa autora laxný, prístup k sexuálnemu zneužívaniu v Cirkvi.

Je zjavné, že obvinenia voči kardinálovi Sapiehovi, ktoré sú založené na tak nedôveryhodných zdrojoch, ako je agent Boczek, by za bežných okolností neuzreli svetlo sveta. Ale sólo útok na sv. Jána Pavla II. by bol veľkým sústom. Preto v ňom poslúžil aj útok na kardinála Sapiehu.

„Dôveryhodné“ informačné pramene

Pristavme sa ešte na chvíľku pri reportáži s názvom „Franciszkańska 3“ Marcina Gutowskeho v televízii TVN, ktorá prezentuje tie isté obvinenia na adresu Jána Pavla II., ako Overbeekova kniha. Katolícky publicista a filmový režisér Grzegorz Górný v tejto súvislosti upozorňuje (<https://wpolityce.pl/kosciol/637364-wiarygodne-zrodlo-informacji-w-reportazu-tvn24>) na ďalší veľmi pochybný zdroj informácií, na ktorý sa Gutowski autoritatívne odvoláva. Je ním arcibiskup Rembert Weakland, bývalý generálny predstavený benediktínskeho rádu a bývalý metropolita a diecézny biskup v Milwaukee v USA. Weakland zomrel v roku 2022. Táto osoba sa objavuje v reportáži TVN hneď na začiatku ako dôveryhodný informačný prameň. Divákovi podsúva informáciu, že po II. svetovej vojne bol v Krakove istý arcibiskup-pedofil (čiže označil jednoznačne kardinála Adama Sapiehu). Potom v tomto „odkaze“ pokračujú iní. Kto bol arcibiskup Rembert Weakland, ktorý bol za biskupa menovaný v roku 1977?

Tento človek sa počas pontifikátu sv. Jána Pavla II. preslávil ako urputný kritik jeho učenia. Okrem iného spochybňoval kristologickú deklaráciu *Dominus Iesus* z roku 2000 hovoriacu o tom, že Ježiš je jediným Spasiteľom celého ľudstva. Ešte pred dosiahnutím dôchodkového veku rezignoval na svoj úrad arcibiskupa, pretože sa prevalili informácie o obrovskej defraudácii cirkevných financií. Vyšlo najavo, že z prostriedkov arcidiecézy použil 450-tisíc dolárov ako „poplatok za mlčanie“ bývalého bohoslovca, ktorý mal s Weaklandom sexuálny pomer a po tomto „držhubnom“ sa zaviazal verejne o tom nehovoriť.

Okrem toho Weakland osobne zakrýval pedofilné škandály vo svojej arcidiecéze tak, že vlastnoručne skartoval dôkazy sexuálneho zneužívania zo strany jemu podriadených kňazov. Neskôr sa k tomu priznal sám konštatovaním, že vedel o duchovných, ktorí páchali sexuálne delikty na deťoch v jeho arcidiecéze, ale nič s týmito poznatkami nespravil.

Rembert Weakland vydal v roku 2009 svoju autobiografiu, v ktorej sa priznal k tomu, že dlhé roky viedol ako homosexuál dvojité život, udržiavajúc intímne kontakty s mnohými mužmi.

V marci 2019 sa metropolita Milwaukee arcibiskup Jerome Listcki rozhodol odstrániť Weaklandovo priezvisko zo všetkých budov, ktoré patria arcidiecéze s odôvodnením, že tak skompromitovaný človek nemôže byť patrónom žiadnej cirkevnej inštitúcie.

Kardinál Stefan Wyszyński s pápežom Jánom Pavlom II. na zábere z októbra 1980

zdroj: wikimedia commons

„Dôveryhodnosť“ informačných prameňov Overbeeka a Gutowskeho podrobili ostrej kritike poprední poľskí historici. Prof. Paweł Skibiński z Varšavskej univerzity poukazuje napr. na skutočnosť, že Overbeek sa vôbec nezaobrá prameňmi, ktoré opisujú osobu jeho kľúčového svedka Boczeka. Upozorňuje na skutočnosť, že Overbeek používa nedokázané Boczekove obvinenia na adresu Sapiehu ako základný argumentačný materiál

pre ďalšie závery, čo je úplne neprijateľné. Poukazuje na skutočnosť, že pri práci so zväzkom vytvoreným komunistickou štátnou bezpečnosťou by položil sedem otázok, kým Overbeek odpovedá iba na jednu z nich. Zároveň si prof. Skibiński kladie rétorickú otázku: „Prečo je tomu tak?“ A hneď si aj odpovedá: „Podľa mňa ako historika buď ide v tomto prípade o človeka, ktorý nechápe eštebácke zväzky, nedokáže zhodnotiť celý ich komplikovaný obsah, alebo, žiaľ, ide o vedomé uvedenie čitateľa do omylu“ (viac v materiáli poľskej tlačovej agentúry PAP <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1547032%2Coskarzenia-wobec-jana-pawla-ii-w-kurii-krakowskiej-nie-pojawil-sie-nawet.>)

Ak by Overbeek alebo Gutowski mali záujem o informácie pochádzajúce skutočne zo zdroja, ktoré sú verifikovateľné serióznym archívnym skúmaním, obrátili by sa so žiadosťou o ich sprístupnenie na krakovskú arcidiecézu. Iný významný poľský historik Dr. Marek Lasota však v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že na krakovskom arcibiskupskom úrade sa neobjavil ani náznak ich záujmu či dokonca nejaká žiadosť o skúmanie archívnych prameňov, týkajúcich sa štyroch duchovných, ktorých dvaja novinári spomínajú v materiáloch (kardinála Sapiehu a troch kňazov, ktorých mal údajne kryť kardinál Wojtyła – Bolesława Saduša, Eugeniusza Surgenta a Józefa Loranca).

Na knihu Overbeeka a televíznu reportáž Gutowskeho zareagoval v programe spravodajskej televízie Polsat News taktiež Dr. Karol Nawrocki, predseda poľského Inštitútu národnej pamäte (Instytut Pamięci Narodowej), ktorý zo zákona spravuje zväzky bývalej poľskej komunistickej štátnej bezpečnosti UB a SB a vedie vyšetrovania zločinov komunizmu. Podľa jeho hodnotenia kniha aj reportáž majú zásadné metodologické chyby a ako historik je „otrasený kompozíciou tohto materiálu i tejto knihy“. V rozhovore predseda Inštitútu národnej pamäte ďalej uviedol: „Poznám tieto dokumenty a poznám aj výskumy našich historikov. Nedokážem vám však odpovedať na otázku, či (táto kniha a reportáž) je výsledkom trestuhodnej absencie profesionálnych zručností, keďže dokumenty zozbierané v Inštitúte národnej pamäte treba vedieť čítať a používať ich, alebo je to jednoducho zlý úmysel, ktorý bol motivovaný úlohou dokázať istú tézu.“

Ako historik znalý veci poukázal na prípad kňaza Józefa Loranca, ktorý bol použitý v predmetnej knihe a reportáži na diskreditáciu sv. Jána Pavla II. Loranc v 70. rokoch sexuálne zneužíval niekoľko malých dievčat. No reakcia Karola Wojtyły, ktorý sa ako arcibiskup o tom dozvedal, bola jednoznačná a rozhodná. Nawrocki pre Polsat News vytkol Overbeekovi a Gutowskemu, že necitovali dokumenty, ktoré by nepasovali do určitej kompozície a emócií, ktoré mala kniha a reportáž vyvolať. „Musím to povedať, lebo keď sa kardinál Wojtyła 2. marca dozvedel o kauze Loranca, v ten istý deň mu zakázal činnosť a 10. marca nákladné auto, ktoré zaobstarali Lorancovi bratia, odviezlo jeho veci z farnosti.“ Myslím, že hlas šéfa inštitúcie, ktorá sa dlhodobo a seriózne venuje skúmaniu najnovších dejín Poľska, je veľmi dôležitý.

Môj pohľad na záver

Na záver si dovoľím ponúknuť ctenému čitateľovi vlastný komentár ku kauze bombastického „demaskovania“ údajných zlyhaní sv. Jána Pavla II. a možno pri tom budem viac osobný, ako vo zvyšku článku.

Nik, kto používa svedomie a už vonkoncom nik, kto sa snaží nasledovať Krista a byť verný Jeho zákonom, nemôže prejsť ľahostajne alebo zľahčovať ťažké zločiny sexuálneho zneužívania detí a najmä obrovskú krivdu, ktorá je páchaná na obetiach pedofilov. K ľuďom, ktorí pedofilné zločiny služobníkov Cirkvi nielen odsudzovali, ale s týmito zločinmi podľa svojich poznatkov a možností aj rázne bojovali, nepochybne patrili

aj sv. Ján Pavol II. Byť svätým však neznamená byť neomylným, neobmedzeným svojimi ľudskými limitovanými možnosťami a poznávacími schopnosťami a neznamená to ani mať recept na zázračné okamžité riešenie dôsledkov ľudského hriechu.

„Dôkazy“, ktoré sú nám teraz s veľkým hrmotom servírované a ktoré majú svedčiť o jeho vine, o tom, že tieto zločiny prehliadal či nedostatočne s nimi bojoval, sú tak nedôveryhodné, že je nemožné na ich základe uveriť vo vinu svätého pápeža. Ak teda zjavne veľmi dobre pripravená kampaň „odhalenia pravdy“ nedokázala predložiť uveriteľnejších svedkov a spoliehla sa na pochybné svedectvá agentov komunistickej tajnej polície, je namieste otázka: Ak nie je cieľom protagonistov tejto (dez)informačnej kampane pravda, čo ním je? Každá kampaň má totiž svoj cieľ. A k pochopeniu cieľa môžu veľmi dobre poslúžiť okrem vyššie uvedených kontextov autorov a použitých „svedkov“ aj informácie o tom, kto sa do tejto difamačnej kampane zapojil.

Pápež Ján Pavol II. a kardinál Joseph Ratzinger, 2. apríl 1995

zdroj: flickr.com / Levan Ramishvili

Okrem profesionálnych škandalizátorov všetkého katolíckeho z viac či menej seriózne sa tváriacich médií, otvorene nepriateľských k Cirkvi, sú to aj mnohí progresívni „katolícki aktivisti“. Či už sú to novinári, mediálne známi kňazi, teológovia. Azda najznámejší z nich je publicista Tomasz Terlikowski, s ktorým som kedysi v rovnakom čase dral lavice na rovnakej varšavskej univerzite a ktorý bol ešte donedávna pokladaný za veľmi produktívneho a erudovaného katolíckeho autora. Až kým neprešiel revolučnou premenou a nestal sa z neho miláčik progresívnej kaviarne a vyhľadávaný „znalec“, „žalobca“ aj „sudca“ reálnych či sfabulovaných morálnych neduhov kléru, pozývaný predovšetkým do vysielania rozhlasových staníc a televízii otvorene nepriateľských voči katolíkom.

Zdá sa, že zjednocujúcim prvkom týchto všetkých progresívnych katolíkov je odpor voči niektorej časti katolíckeho magistéria, ktorú neúnavne pripomínal sv. Ján Pavol II., prípadne snaha o jeho spochybnenie. Zväčša ide o katolícke morálne učenie. Ján Pavol II. totiž neúnavne, napriek častému mediálnemu lynču, zúrivosti a až živočíšnej nenávisti podporovateľov masového šírenia umelých potratov či eutanázie, pripomínal nemenné pravdy o tom, že ľudský život je nedotknuteľný od počatia po prirodzenú smrť a nik nemá právo naň siahnuť. Pripomínal tiež neúnavne pravdu, že človek bol stvorený Bohom na Jeho obraz, bol stvorený ako muž a žena. Pripomínal Kristovo učenie o nerozlučiteľnosti manželstva, ktoré môže byť iba výlučným zväzkom muža a ženy. Pripomínal pravdu o tom, že ľudská sexualita je príliš vzácny dar od Boha na to, aby bola degradovaná na nástroj, ktorý človeka zotročí pudmi.

Ale je tu aj druhá skupina ľudí, ktorá minimálne mlčky súhlasí s tým, že meno sv. Jána Pavla II. je očierňované. A sama sa pokladá za skupinu pravdivejších, autentickejších a možno aj pravovernejších katolíkov, ako sú tí ostatní. Stretol som sa s nimi naposledy v diskusii na sociálnej sieti pod prvou časťou môjho článku. Ich verbálne útoky na osobu svätého pápeža, od jeho obviňovania z domnelého „modernizmu“, za ktorý si zrejme zaslúži hanobenie mena, cez konštatovanie, žeby sa v jeho prípade nemal používať prívlastok „svätý“, až po kategorické vynesenie rozsudku o tom, že „kryl pedofilov, čo je ťažký hriech“, sú v podstate totožné s tým, čo predvádza progresívny antikatólicky mainstream. Len sú zaobalené do „svätejších“ slov. Keď jeden z „najpravovernejších“ diskutujúcich katolíkov zaútočil na obrancov dobrého mena Jána Pavla II. s tým, že sa klaniame modle, nevdojak som si spomenul na ukážkové príklady diskusií s protestantskými sektármi, ktorí katolíkom po stáročia vyčítali presne toto. Že katolícka úcta k svätým je modloslužbou.

Môj priateľ profesor Paweł Bortkiewicz, vynikajúci morálny teológ, pred niekoľkými dňami počas pôstnych duchovných cvičení pre poslucháčov katolíckej rozhlasovej stanice Radio Maryja pripomenul stav rozkladu morálneho učenia Cirkvi vďaka progresívnym teológom, ktorému sa snažil sv. Ján Pavol II. všemožne zabrániť: „Pápež z Poľska veľmi dobre poznal situáciu morálnej teológie a pozorne ju sledoval. Začal prácu na encyklike, ktorá by tieto záležitosti nanovo usporiadala. Bola publikovaná 6. augusta 1993 s názvom *Veritatis Splendor* a vyvolala prudký odpor časti morálnych teológov.“

Paweł Bortkiewicz ďalej poukazuje na jeden z hlavných koreňov súčasnej hlbkej krízy Cirkvi, s ktorým Ján Pavol II. celý svoj pontifikát statočne bojoval: „Sexuálna revolúcia a podľahnutie časti katolíkov vrátane teológov a biskupov relativizmu, to je koreň dnešnej krízy vo vnútri Cirkvi. (...) Ján Pavol II. osobitne dlho, rozhodne a presvedčivo hlásal pravdu. Nepochybne preto je mimoriadnym cieľom útokov. Práve preto sa pokúšajú zdiskreditovať takýchto svedkov pravdy, vymazať ich. Už toto samotné by malo byť pre nás svedectvom.“

A na záver celú kampaň zhŕňa do jednej vety: „Pre uvažujúceho človeka je úplne zrejmé, že strhávanie svätosti z pápeža Jána Pavla II. má za cieľ ukázať, že jeho učenie nebolo a nemôže byť vierohodné.“ Je to tak.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/progresivne-nicenie-autorit-alebo-o-co-ide-v-dehonestujucej-kampani-proti-sv-janovi-pavlovi-ii-ii-cast/>